

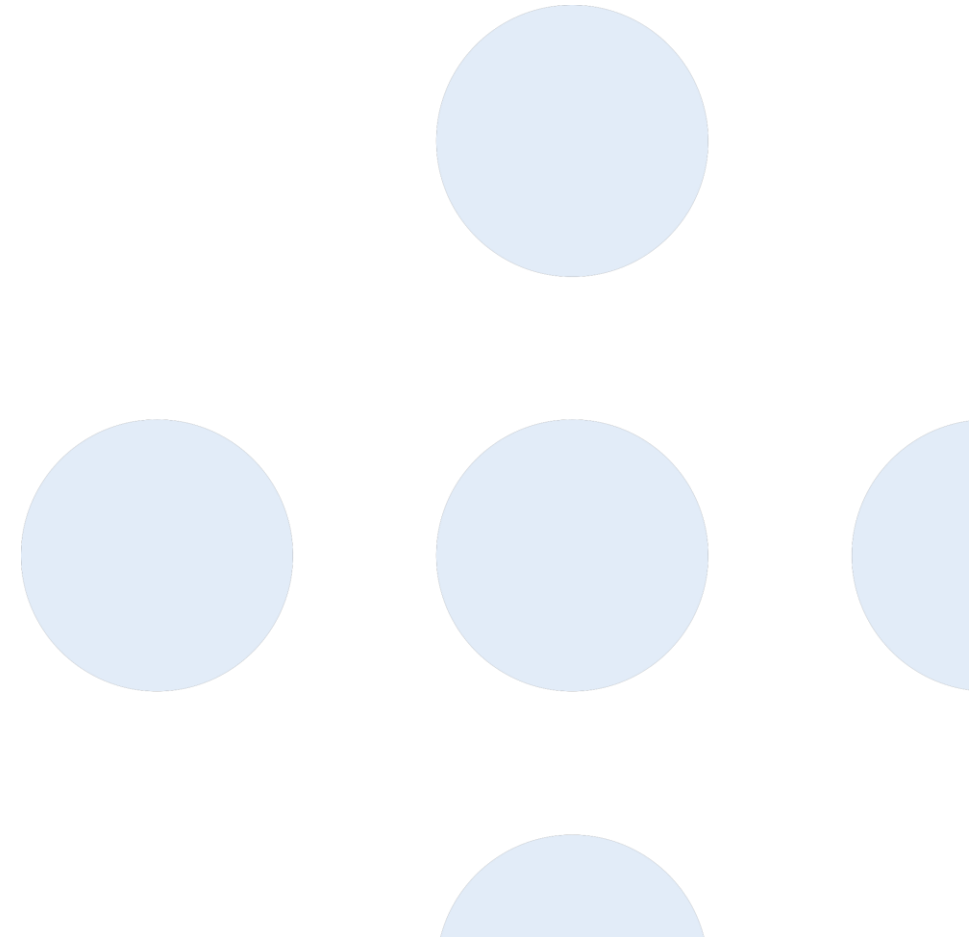
Kjøreregler for Forelesningen

NB: Forelesningen vil bli tatt opp og lagt ut på YouTube etterpå. Hvis du ikke ønsker å komme med på opptaket, skru av mikrofon og video, og ikke del skjermen din. Du kan også velge å forlate denne forelesningen nå.

Stille spørsmål? Du kan når som helst bruke **Chat feltet på Skype** til å stille spørsmål. Du kan også **melde deg med navn** i feltet til å muntlig stille spørsmål med påsatt lyd og video. Men jeg følger ikke med på dette feltet mens jeg gir forelesning. Etter forelesningen, kan jeg besvare spørsmål (skriftlig & muntlig).

Hvem jobber med informasjonssikkerhet?

Hvem jobber med informasjonssikkerhet?

Hver enkelt jobber med informasjonssikkerhet – hver dag!

Informasjonssikkerhet i Helgelandssykehuset

Øystein Sekse Øie

Informasjonssikkerhetsansvarlig
Mobil: 90824497

Svein Arne Soløy-Ervik

Rådgiver informasjonssikkerhet
Mobil: 99486564

Organisert under Drift og eiendom, avdeling IKT, eHelse og informasjonssikkerhet.

Felles kontaktinfo: Informasjonssikkerhet@Helgelandssykehuset.no

Informasjonssikkerhet i Helgelandssykehuset

Handlingsplan

Bygger på følgende:

- Regional handlingsplan
- OD2021, samt OD2022 inkl. tilleggsliste

Referanser til:

- Felles styringssystem for info.sikkerhet i HN
- NSM Grunnprinsipper

Omfatter følgende områder:

- Innkjøpspolicy
- Dokumentasjon
- Risikovurdering
- Verdivurdering
- Trusselvurdering
- Sårbarheter
- Sikkerhetskultur og opplæring
- Revisjonsplan
- Beredskap
- Organisering
- Prosjekt
- Kompetanseheving

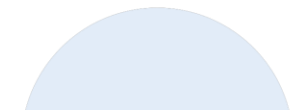
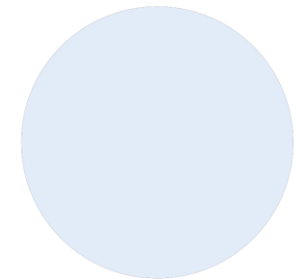
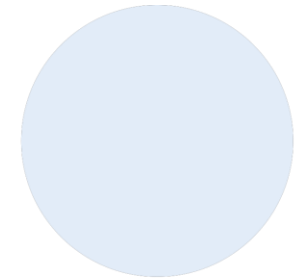

Informasjonssikkerhet er ikke det viktigste!

Informasjonssikkerhet vs. brukervennlighet

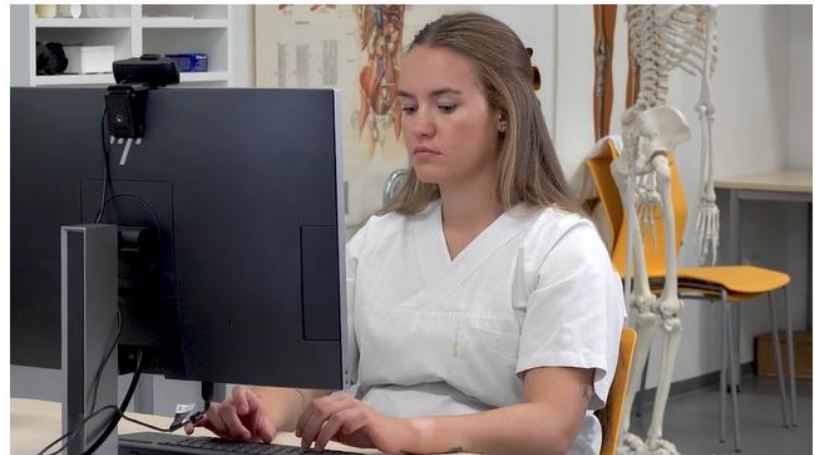

Pasientsikkerhet

Informasjonssikkerhet
er en viktig del av
pasientsikkerhet!

Hva er datasikkerhet? Det handler om pasientens liv og helse!

Bruk 15 minutter i en ledig stund:

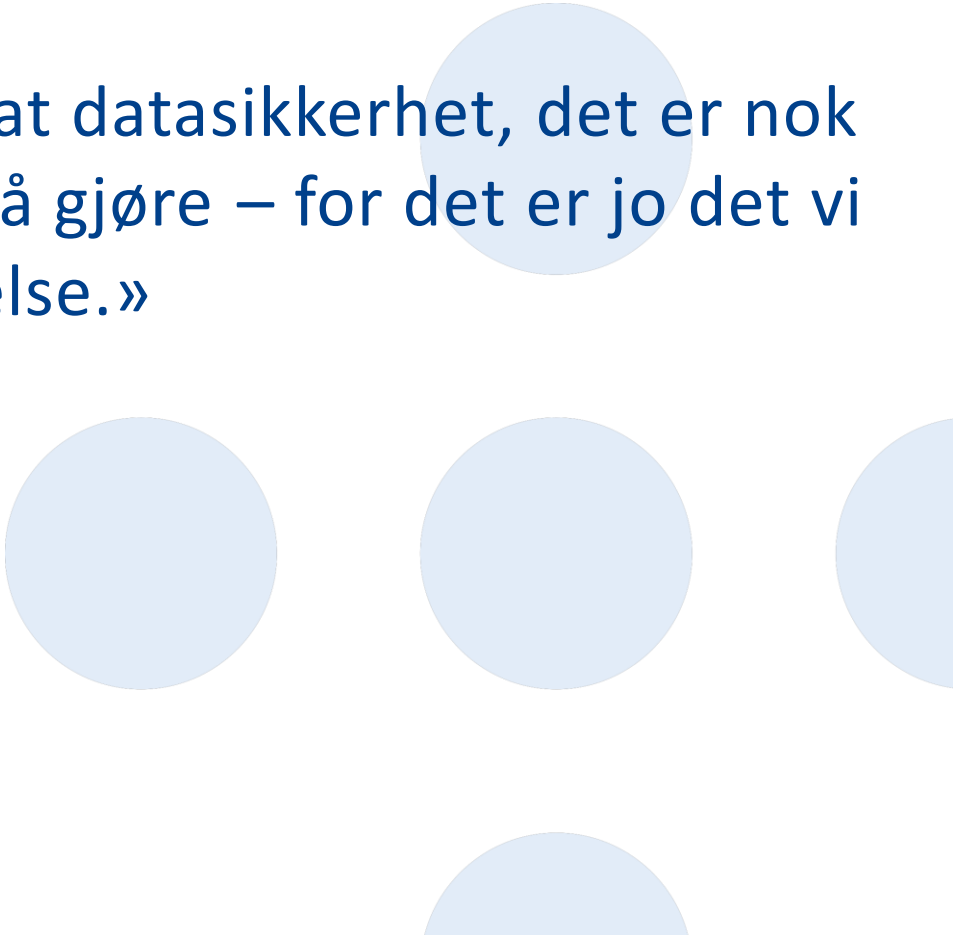
https://vimeo.com/596379165/9b66ff26a4?embedded=true&source=video_title&owner=95930623

Pasientsikkerhet

«Det har kanskje vært en tradisjon for å tenke at datasikkerhet, det er nok ikke kobla opp mot at det har med liv og helse å gjøre – for det er jo det vi har erfart nå. Det går jo direkte inn på liv og helse.»

Pasientsikkerhet

«Det har kanskje vært en tradisjon for å tenke at datasikkerhet, det er nok ikke kobla opp mot at det har med liv og helse å gjøre – for det er jo det vi har erfart nå. Det går jo direkte inn på liv og helse.»

- Øyvind Sandvoll, enhetsleder Labo sykehjem, Østre Toten kommune.

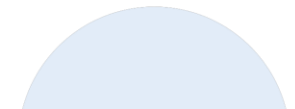
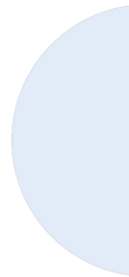
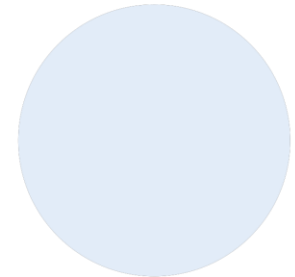
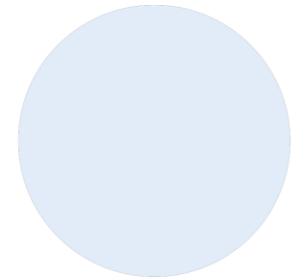
Hva er informasjonssikkerhet?

Konfidensialitet (C_{onfidentiality})

Integritet (I_{ntegrity})

Tilgjengelighet (A_{vailability})

Normen

«Normen er en bransjenorm som er utarbeidet og forvaltes av organisasjoner og virksomheter i helse- og omsorgssektoren.»

«Normen skal bidra til tilfredsstillende informasjonssikkerhet og personvern hos den enkelte virksomhet, i felles systemer og infrastruktur, og i sektoren generelt.»

Konfidensialitet

«Med konfidensialitet menes i Normen at helse- og personopplysninger må være **sikret mot at uvedkommende får kjennskap til opplysningene.**

Konfidensialitet bidrar til ivaretagelse av taushetsplikt og personvern, noe som er viktig for innbyggernes tillit til helse- og omsorgstjenesten.»

Konfidensialitet

Hacking-skandale ryster Finland - pasienter presset for penger

Pasientopplysninger fra et finsk psykoterapisenter er på avveie etter hacking, og flere pasienter er blitt presset for penger.

PASIENTOPPLYSNINGER PÅ AVVEIE: Innenriksminister Maria Ohisalo sier at ofrene trenger «akutt hjelp og støtte».
FOTO: ANTTI AIMO-KOIVISTO / AFP

Bjørnar Hjelten
Journalist

Kilde: NTB-NRK

Publisert 25. okt. 2020 kl. 12:58

Artikkelen er mer enn ett år gammel.

Søndag sitter regjeringen i krisemøte, melder NTB.

– Dette er et ekstremt alvorlig databrudd, sier innenriksminister Maria Ohisalo til [Yle](#).

Opplysninger fra pasienter hos selskapet Vastaamo spres nå på det såkalte mørke nettet. Ifølge finske medier skal rundt 300 pasientjournaler være på avveie.

Ansatt snoket i kvinnens journaler: – Tilliten er lik null

TRONDHEIM (VG) Det var en rutinekontroll som først avdekket at en ansatt hadde snoket i 42-åringens journaler. Siden begynnelsen av 2019 er det gitt til sammen 13 advarsler for journalsnoking til helsepersonell.

Av JENNY-LINN LOHNE og DAVID ENGMO (FOTO)
9. september 2020

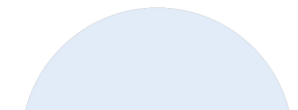
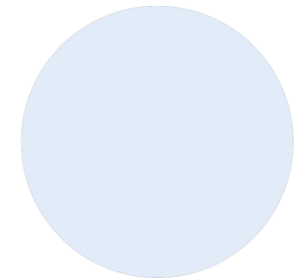
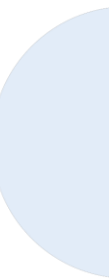
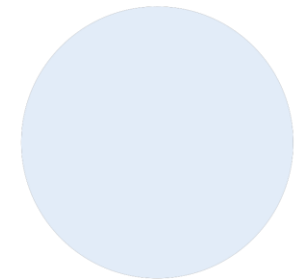
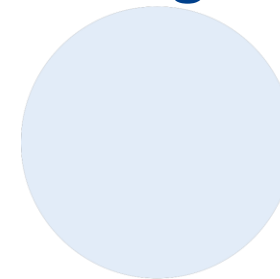
– Tilliten er lik null, sier kvinnen om forholdet sitt til Østmarka avdeling på St. Olavs hospital.

Integritet

«Med integritet menes i Normen at helse- og personopplysninger må være **sikret mot utilsiktet eller uautorisert endring eller sletting.**

Integritet er en forutsetning for god og forsvarlig helsehjelp.»

Integritet

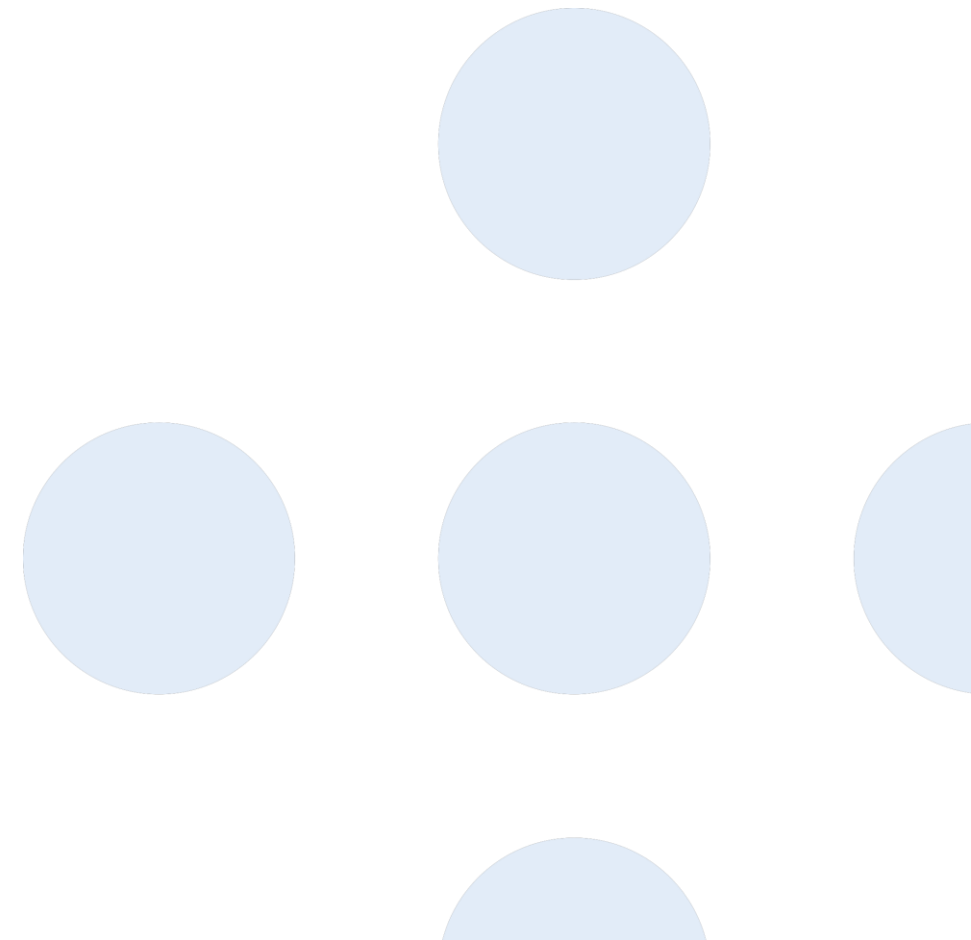
Norge

Oldemor fikk vite at hun var gravid med tvillinger

En oldemor på 76 år i Asker fikk nylig beskjed fra sykehuset om at hun var gravid - og det med tvillinger. Fadesen skyldes trolig at legens innleste notater har blitt feiltolket.

Sykehuset i Asker og Bærum er en del av Vestre Viken helseforetak. Foto: STIAN LYSBERG SOLUM / NTB SCANPIX

Tilgjengelighet

«Med tilgjengelighet menes i Normen at helse- og personopplysninger som skal behandles, er **tilgjengelig til den tid og på det sted det er behov for** opplysningene.

Tilgjengelig informasjon for helsepersonell er en forutsetning for god og forsvarlig helsehjelp.»

Tilgjengelighet

Kvinne døde etter løsepengevirus-angrep

Skal være første gang denne typen angrep har fått fatale konsekvenser.

En kvinne døde etter at hun måtte sendes til en annen by da sykehuset ble rammet av et løsepengevirusangrep. Illustrasjonsfoto: Marius Jørgenrud

Redaksjon Sikkerhet

18. sep., 2020 - 11:52

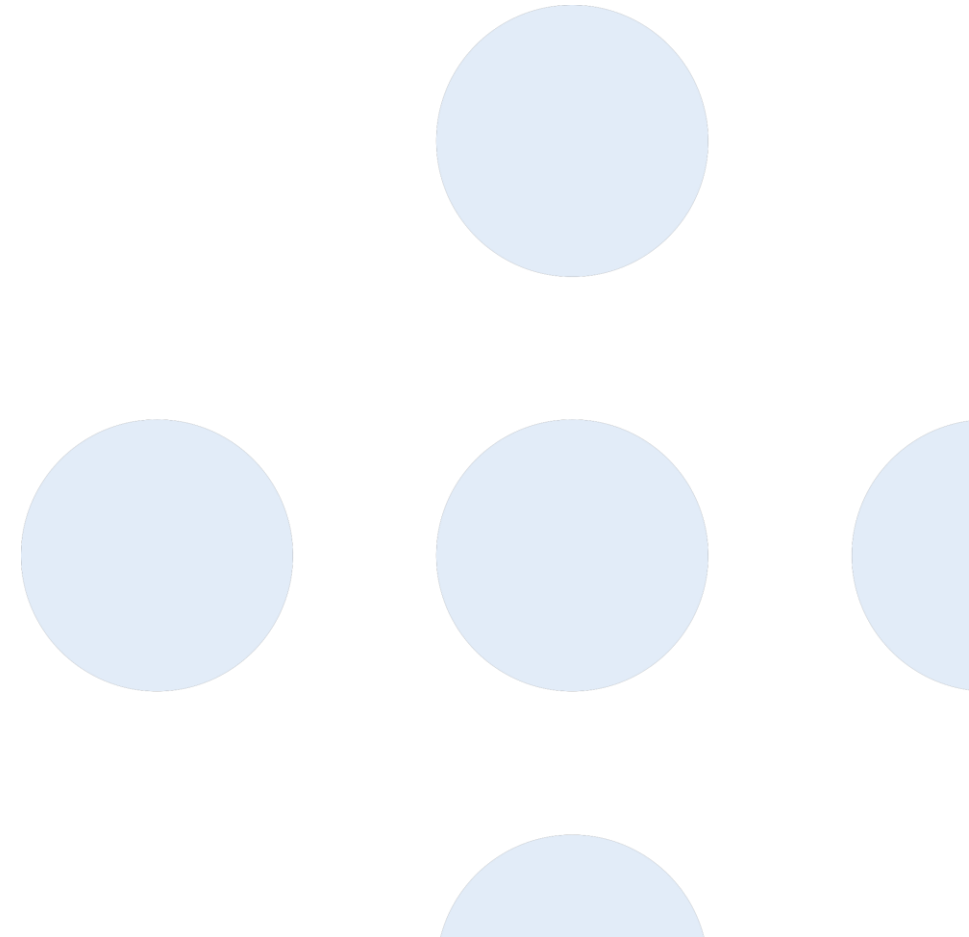
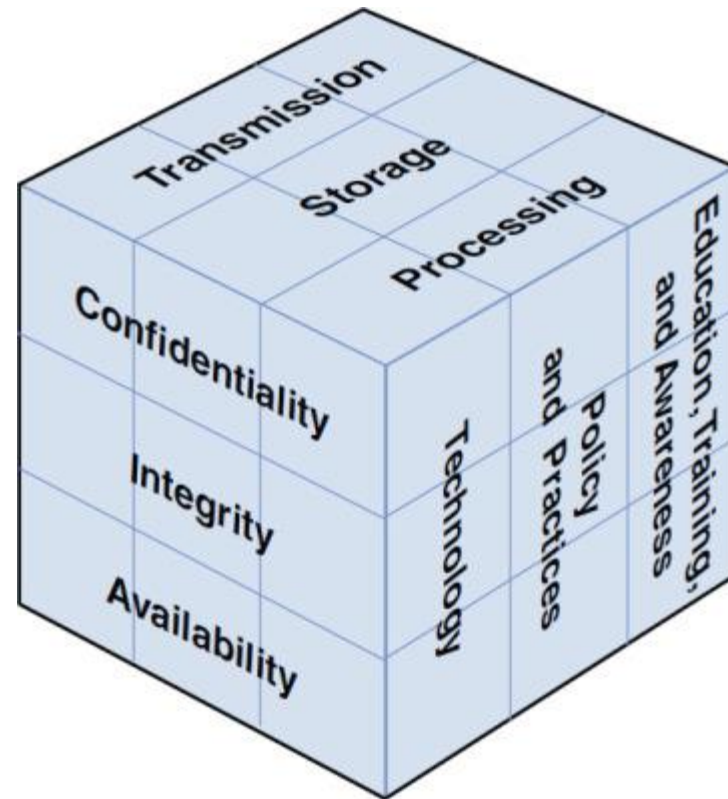

En kvinnelig pasient måtte omdirigeres til et annet sykehus etter at sykehuset i Düsseldorf ble rammet av et såkalt løsepengevirus-angrep. Det førte til at kvinnen ikke fikk hjelp i tide, og døde.

Mange dimensjoner

Personvern og samtykke

Personvern

Hva er personvern?

Personvern handler om retten til et privatliv og retten til å bestemme over egne personopplysninger.

Alle mennesker har en ukrenkelig egenverdi. Som enkeltmenneske har du derfor rett på en privat sfære som du selv kontrollerer, hvor du kan handle fritt uten tvang eller innblanding fra staten eller andre mennesker.

Dette prinsippet er blant annet forankret i Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen (EMK).

<https://www.datatilsynet.no/rettigheter-og-plikter/hva-er-personvern/>

Personopplysninger

Personvernforordningen artikkel 4:

Personopplysninger er «**enhver opplysning om en identifisert eller identifiserbar fysisk person** («*den registrerte*»); en identifiserbar fysisk person er en person som direkte eller indirekte kan identifiseres, særlig ved hjelp av en identifikator, f.eks. et navn, et identifikasjonsnummer, lokaliseringsopplysninger, en nettidentifikator eller ett eller flere elementer som er spesifikke for nevnte fysiske persons fysiske, fysiologiske, genetiske, psykiske, økonomiske, kulturelle eller sosiale identitet»

Personopplysninger

«Opplysninger om atferdsmønstre er også regnet som personopplysninger. Opplysninger om hva du handler, hvilke butikker du går i, hvilke tv-serier du ser på, hvor du fysisk beveger deg i løpet av en dag og hva du søker etter på nettet er alt sammen eksempler på dette. **En av de nyere utfordringene for personvernet er nemlig det at vi legger igjen så mange digitale spor - ofte uten å vite om det eller tenke over det.»**

<https://www.datatilsynet.no/rettigheter-og-plikter/personopplysninger/>

Personopplysninger

Timeline TODAY

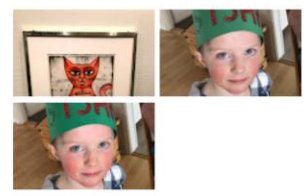
2019 | March | 26

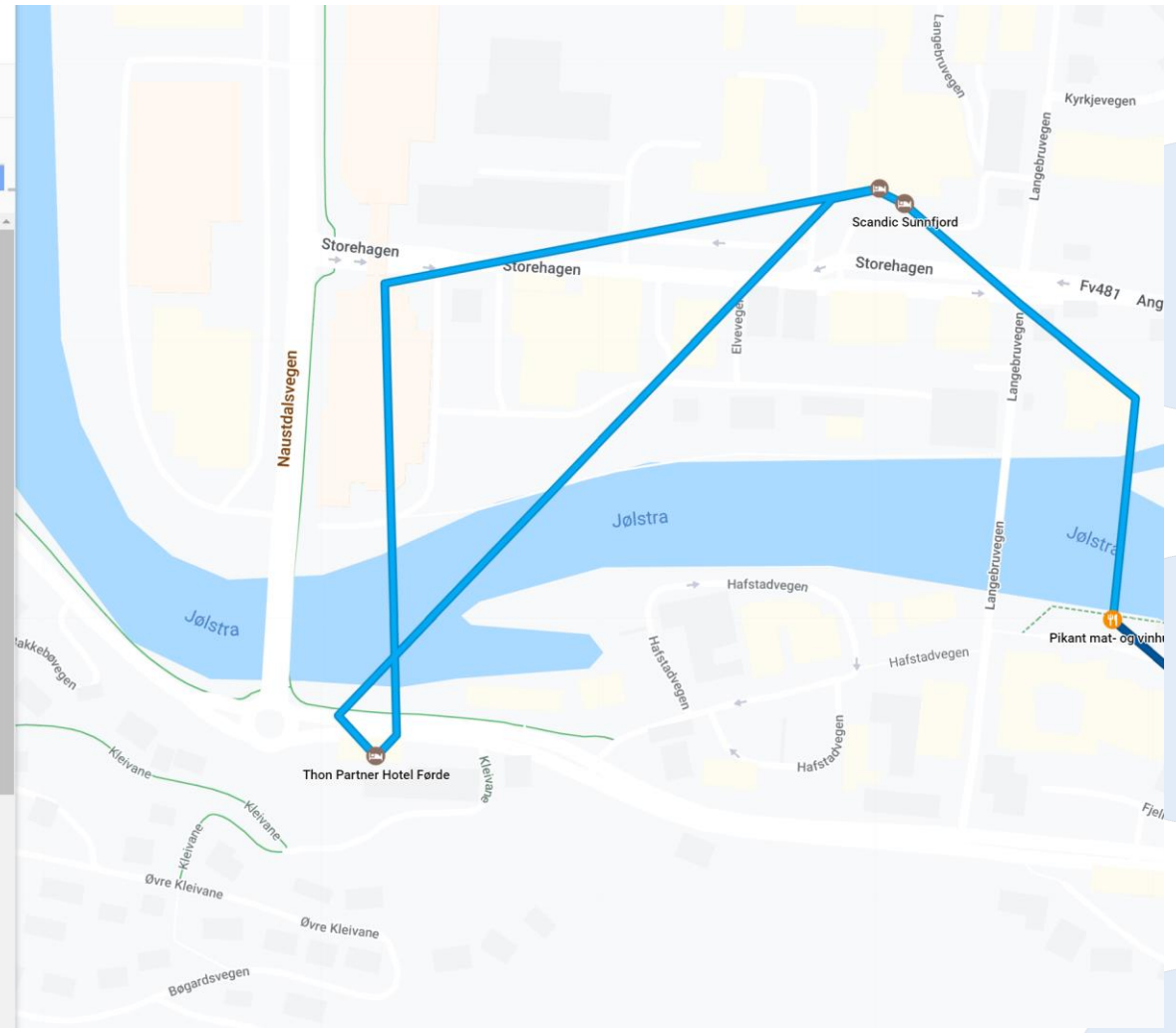
Førde
Tuesday, March 26, 2019

1,003 km 29h 14m 1.2 km 2h 33m

- Driving** - 1,003 km 29 hr, 14 min
- Pikant mat- og vinhus** 1:34 PM - 2:40 PM
Hafstadvegen 31A, 6800 Førde
- Walking** - 280 m 1 hr, 8 min
- Scandic Sunnfjord** 3:48 PM - 6:34 PM
Storehagen 2, 6800 Førde

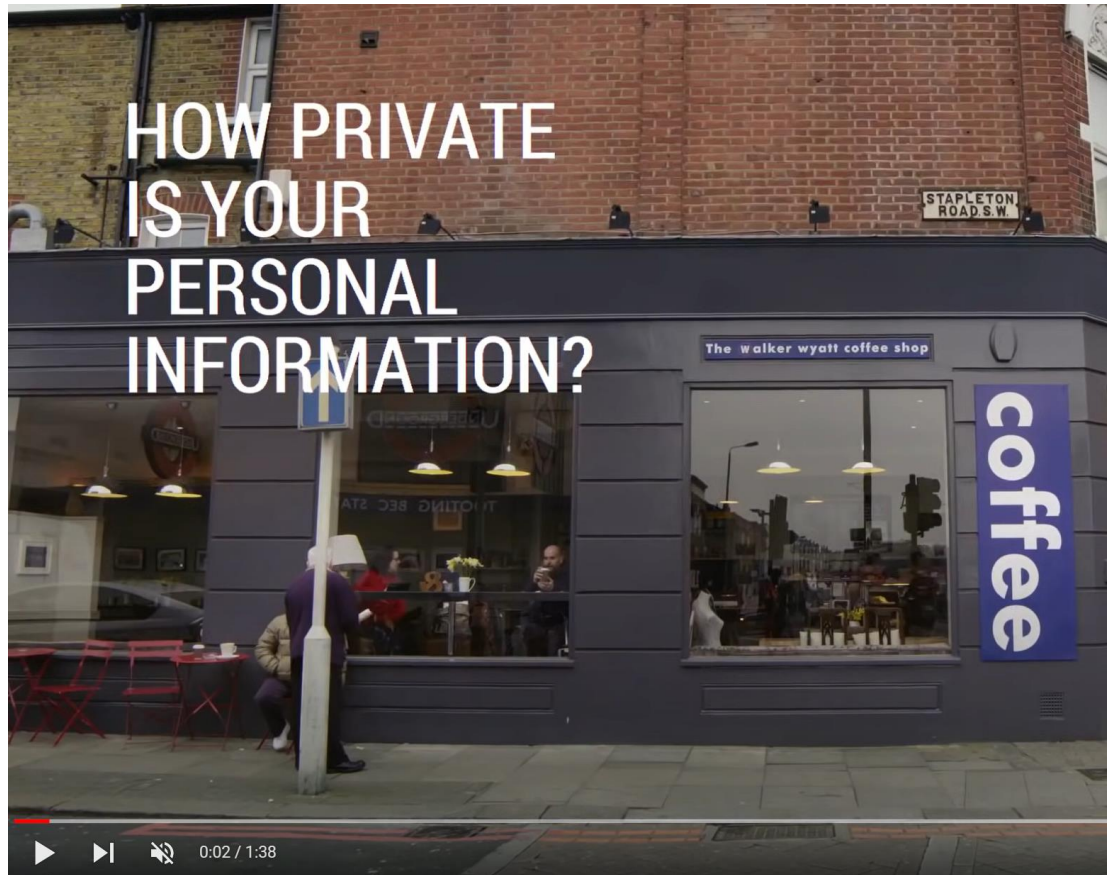

+ 4 MORE

«The privacy cafe»

Sensitive personopplysninger

Personopplysningsloven, artikkel 9:

1. **Behandling av** personopplysninger om rasemessig eller etnisk opprinnelse, politisk oppfatning, religion, filosofisk overbevisning eller fagforeningsmedlemskap, samt behandling av genetiske opplysninger og biometriske opplysninger med det formål å entydig identifisere en fysisk person, helseopplysninger eller opplysninger om en fysisk persons seksuelle forhold eller seksuelle orientering, **er forbudt.**»

2. Nr. 1 får ikke anvendelse dersom et av følgende vilkår er oppfylt:

j) Behandlingen er nødvendig for arkivformål i allmennhetens interesse, for formål knyttet til **vitenskapelig eller historisk forskning** eller for statistiske formål...

Sensitive personopplysninger (kalt særlige kategorier i loven)

I loven er det definert en rekke kategorier av opplysninger som det skal mer til å kunne behandle enn andre opplysninger ([artikkel 9 og 10 i forordningen](#)):

- 1 opplysninger om rasemessig eller etnisk opprinnelse
- 2 opplysninger om politisk oppfatning
- 3 opplysninger om religion
- 4 opplysninger om filosofisk overbevisning
- 5 opplysninger om fagforeningsmedlemskap
- 6 genetiske opplysninger
- 7 biometriske opplysninger med det formål å entydig identifisere noen
- 8 helseopplysninger
- 9 opplysninger om seksuelle forhold
- 10 opplysninger om seksuell legning

Personopplysningsloven

«Personopplysningsloven består av nasjonale regler og EUs personvernforordning (også kalt GDPR – General Data Protection Regulation)»

Personopplysningsloven kan skisseres på følgende måte:

- 1 **Nasjonale regler med norske tilpasninger** (kapittel 1-9)
- 2 **EUs personvernforordning, som består av to deler:**
  - **Fortale.** Dette er en tolkningshjelp som kan utfylle eller forklare artiklene.
  - **Artikler** (Kapittel I-XI). Her finner dere de fleste personvernreglene i personopplysningsloven. Det er bare artiklene som er juridisk bindende.

Det følger av både personopplysningsloven og EØS-loven at personvernforordningen skal gå foran norsk lov ved konflikt. Det betyr at alle

<https://www.datatilsynet.no/regelverk-og-verktoy/lover-og-regler/om-personopplysningsloven-og-nar-den-gjelder>

Vurdering av personvernkonsekvenser (DPIA)

«En vurdering av personvernkonsekvenser (Data Protection Impact Assessment - *DPIA*) skal **sikre at personvernet til de som er registrert i løsningen ivaretas**. Dette er en plikt etter personvernregelverket. Artikkel 35 definerer når det er påkrevd å gjøre en DPIA, hva den skal inneholde og hvem som skal gjennomføre den.»

<https://www.datatilsynet.no/rettigheter-og-plikter/virksomhetenes-plikter/vurdere-personvernkonsekvenser/vurdering-av-personvernkonsekvenser/>

Et utvalg lover og forskrifter

Lov om helseregistre og behandling av helseopplysninger (helseregisterloven)

§ 21. Informasjonssikkerhet

(https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2014-06-20-43/KAPITTEL_3#%C2%A721)

Forskrift om medisinske kvalitetsregistre

Kapittel 5. Informasjonssikkerhet, inkludert kryptering og tilgang til opplysninger

(https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2019-06-21-789/KAPITTEL_5#KAPITTEL_5)

Lov om medisinsk og helsefaglig forskning (helseforskningsloven)

Kapittel 4. Samtykke

(https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2008-06-20-44#KAPITTEL_4)

Forskrift om befolkningsbaserte helseundersøkelser

§ 4-5. Informasjonssikkerhet

(https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2018-04-27-645/KAPITTEL_4#%C2%A74-5)

Samtykke

Helseforskningsloven, § 13:

«Det kreves samtykke fra deltakere i medisinsk og helsefaglig forskning, med mindre annet følger av lov.

Med samtykke menes enhver frivillig, spesifikk, informert og utvetydig viljesytring fra deltakeren der vedkommende ved en erklæring eller tydelig bekreftelse gir sitt samtykke til behandling av helseopplysninger eller humant biologisk materiale.»

Samtykke - CNN

Our use of cookies and other technologies

We, our **Affiliates** and **Vendors** use cookies and other technologies to process personal data (including device identifiers and IP addresses) for the following purposes: Store and/or access information on a device, Select personalised ads, Create a personalised ads profile, Create a personalised content profile, Select personalised content, Measure content performance, Apply market research to generate audience insights, Develop and improve products, Select basic ads and Measure ad performance. **Privacy Policy**

By clicking "Accept All" you agree to these purposes. For more information, to provide or withdraw consents, and in some cases object to legitimate interest purposes for processing your personal data, click "Manage Cookies+". Additionally, you may exercise your preferences for consent or object to legitimate interest processing at a vendor level in the "Vendors" link. These settings are accessible on a site or app specific basis, at any time through the 'Manage Cookies+' link located on webpages or in application settings. We work in coordination with an industry framework which will signal your preferences to our participating **Vendors**

Accept All

Manage Cookies+

Samtykke - Snapchat

3. Rettigheter du gir oss

Mange av våre Tjenester lar deg skape, laste opp, publisere, sende, motta og lagre innhold. Når du gjør det, beholder du all eierskapsrettigheter i det innholdet som du hadde i utgangspunktet. Men du gir oss tillatelse til å bruke innholdet. Omfanget av lisensen avhenger av hvilke tjenester du bruker og innstillingene du har valgt.

For alt innhold du sender inn til Tjenestene, gir du Snap og våre tilknyttede selskaper en verdensomspennende, royalty-fri, underlisensierbar, og overførbar lisens til å drifte, lagre, bruke, vise, reproducere, modifisere, tilpasse, redigere, publisere, analysere, overføre og distribuere dette innholdet. Denne lisensen har det formål å drive, utvikle, levere, markedsføre og forbedre Tjenestene, samt utforske og utvikle nye. Denne lisensen inkluderer vår rettighet til å gjøre ditt innhold tilgjengelig for, og gi disse rettighetene videre til, tjenesteleverandører som vi har avtalefestede forhold med relatert til levering av Tjenestene, utelukkende for formålet å levere disse Tjenestene.

Vi kaller innleveringer til Story som er innstilt for å kunne bli sett av alle, og innhold du sender inn til offentlige tjenester, som for eksempel Offentlige profiler, Snap-kart eller Lens Studio, for "Offentlig Innhold". Fordi Offentlig innhold er offentlig av natur, gir du Snap, våre tilknyttede selskaper, andre brukere av Tjenestene, og våre forretningspartnere de samme rettighetene du gir for ikke-Offentlig innhold i forrige avsnitt, samt en ubegrenset, verdensomspennende, royalty-fri, ugjenkallelig, og evigvarende rett og lisens til å skape avledede verk fra, promotere, utstille, kringkaste, syndikere, reproducere, distribuere, synkronisere, legge til grafikk og lydeffekter, offentlig fremføre, og offentlig vise frem alle eller enhver del av ditt Offentlige innhold (inkludert den separate videoen, bilde, lydinnspillingen, eller musikalske komposisjoner som finnes i det) i enhver form, og i alle medier eller distribusjonsmetoder, nå kjent eller senere utviklet. Når du fremstår i, skaper, laster opp, legger ut eller sender Offentlig innhold (inkludert din Bitmoji), gir du også Snap, våre tilknyttede selskaper, andre brukere av Tjenestene og våre forretningspartnere en ubegrenset, verdensomspennende, royalty-fri, ugjenkallelig og evigvarende rett og lisens til å bruke navnet, skikkelsen og stemmen til alle som er i ditt Offentlige innhold i kommersielle eller ikke-kommersielle formål. Dette betyr blant annet at du ikke har krav på kompensasjon hvis ditt innhold, videoer, bilder, lydopptak, musikalske komposisjoner, navn, likhet eller stemme brukes av oss, våre tilknyttede selskaper, brukere av Tjenestene, eller våre forretningspartnere. For mer informasjon om hvordan du tilpasser hvem som kan se på innholdet ditt, vennligst ta en titt på våre [Personvernbestemmelser](#) og [Supportnettsted](#). Offentlig innhold må være egnet for personer i alderen 13 år og eldre.

Risiko

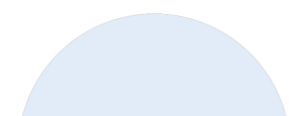
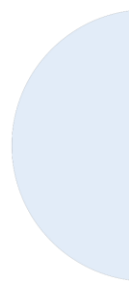
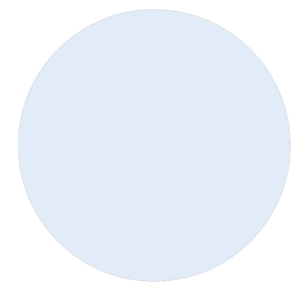
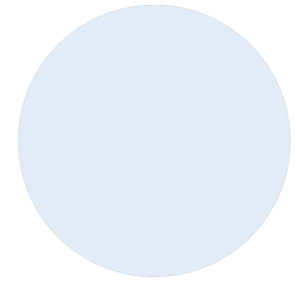
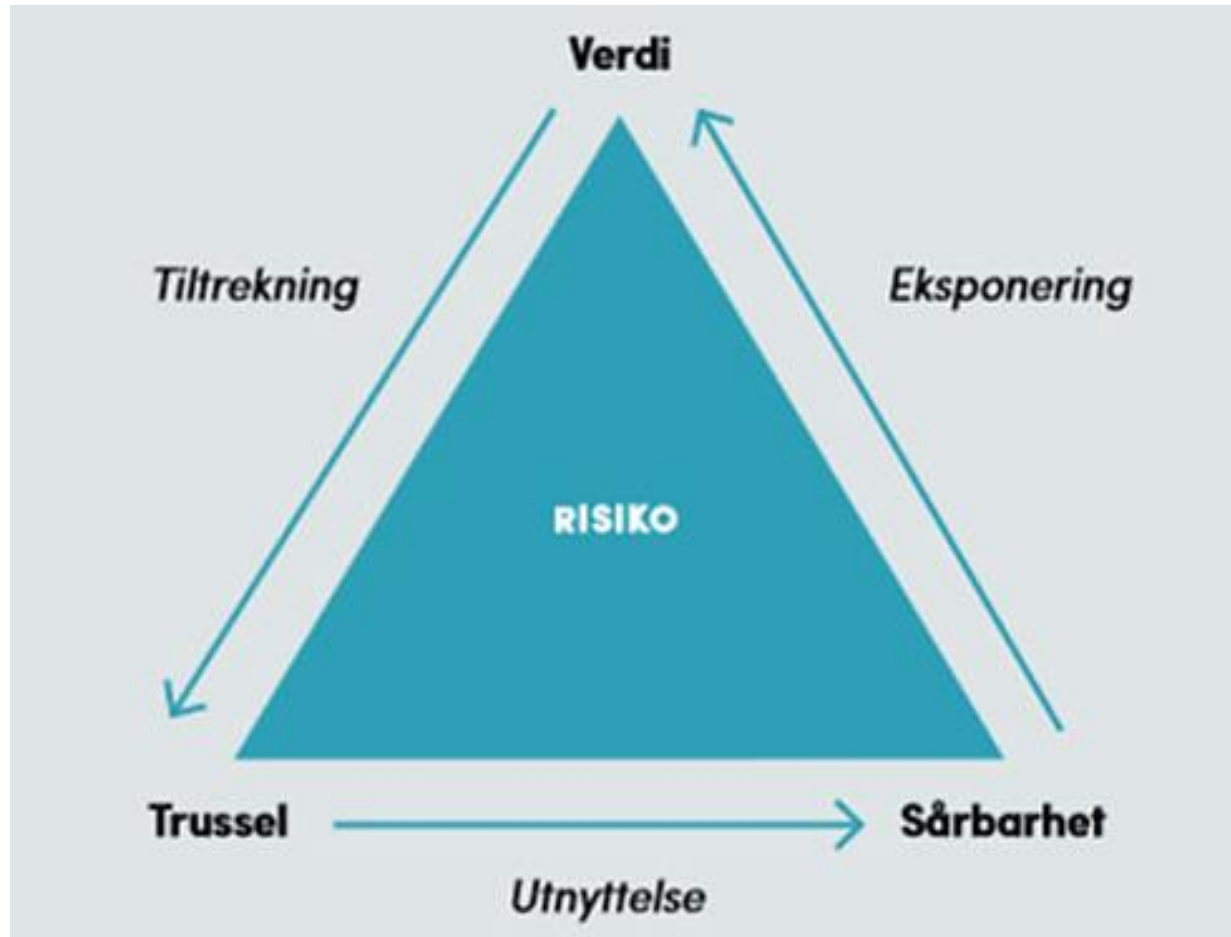

Risiko 2022

Økt risiko krever
økt årvåkenhet

«I løpet av 2021 har det blitt mer komplekst og krevende å beskytte Norge mot alvorlige trusler.»

Risiko

Trusselbilde

 Norsk helsenett

 HelseCERT

Situasjonsbilde 2021

Situasjonsbilde 2021

De mest aktive trusselaktørene mot norsk helsesektor har vinningskriminalitet som motiv. Sektoren utsettes for både målrettet og ikke-målrettede

- **Det er meget sannsynlig** at avanserte trusselaktører forsøker å tilegne seg forskningsdata og helseopplysninger.

De mest kompette (Advanced persist)

Gruppenes motiv er både knyttet til industrispionasje, for eksempel tyveri av forskningsdata, og å bygge kapabiliteter for å slå ut nasjonalt kritisk infrastruktur. De har også en interesse av å hente ut opplysninger om enkeltpersoner som for disse grupperingene utgjør etterretningsmål.

- Det er **meget sannsynlig** at virksomheter i helsesektoren utsettes for kampanjer fra vinningskriminelle.
- Det er **meget sannsynlig** at avanserte trusselaktører forsøker å tilegne seg forskningsdata og helseopplysninger.
- Det er **sannsynlig** at skadevarekampanjer fra vinningskriminelle påvirker sentral IKT-infrastruktur og dermed rammer pasientbehandlingen.
- Det er **mulig** at nasjonalstater forsøker å bygge kapabiliteter for å sabotere nasjonal e-helseinfrastruktur med formål å drive destabilisering.

Trusselbilde

 Norsk helsenett

← HelseCERT

Situasjonsbilde 2021

Situasjonsbilde 2021

De mest aktive trusselaktørene mot norsk helsesektor har vinningskriminalitet som motiv. Sektoren utsettes for både målrettet og ikke-målrettede angrep.

De mest kompetente (Advanced persistence)

Gruppenes motiv er både knyttet til industrispionasje, for eksempel tyveri av forskningsdata, og å bygge kapabiliteter for å slå ut nasjonalt kritisk infrastruktur. De har også en interesse av å hente ut opplysninger om enkeltpersoner som for disse grupperingene utgjør etterretningsmål.

- Det er **meget sannsynlig** at virksomheter i helsesektoren utsettes for kampanjer fra vinningskriminelle.
- Det er **meget sannsynlig** at avanserte trusselaktører forsøker å tilegne seg forskningsdata og helseopplysninger.
- Det er **sannsynlig** at skadevarekampanjer fra vinningskriminelle påvirker sentral IKT-infrastruktur og dermed rammer pasientbehandlingen.
- Det er **mulig** at nasjonalstater forsøker å bygge kapabiliteter for å sabotere nasjonal e-helseinfrastruktur med formål å drive destabilisering.

Meget sannsynlig

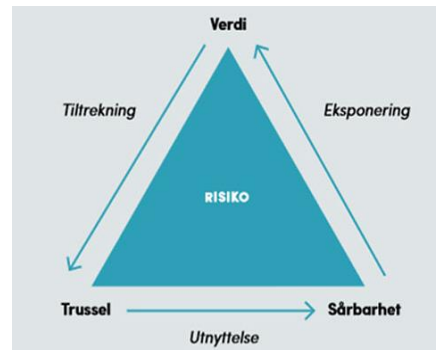
Det er meget god grunn til å forvente...

(>90%)

Risiko - verdier

- Det er **meget sannsynlig** at avanserte trusselaktører forsøker å tilegne seg forskningsdata og helseopplysninger.

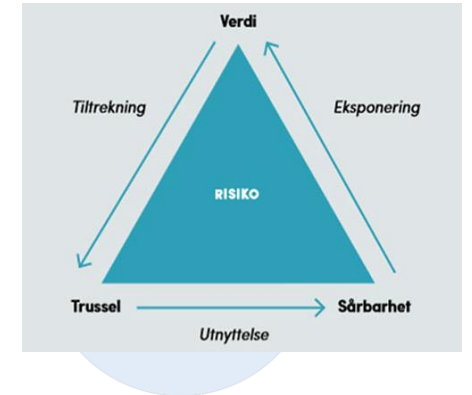
Risiko - sårbarheter

Avdekk sårbarheter

Publisert: 31.08.2020

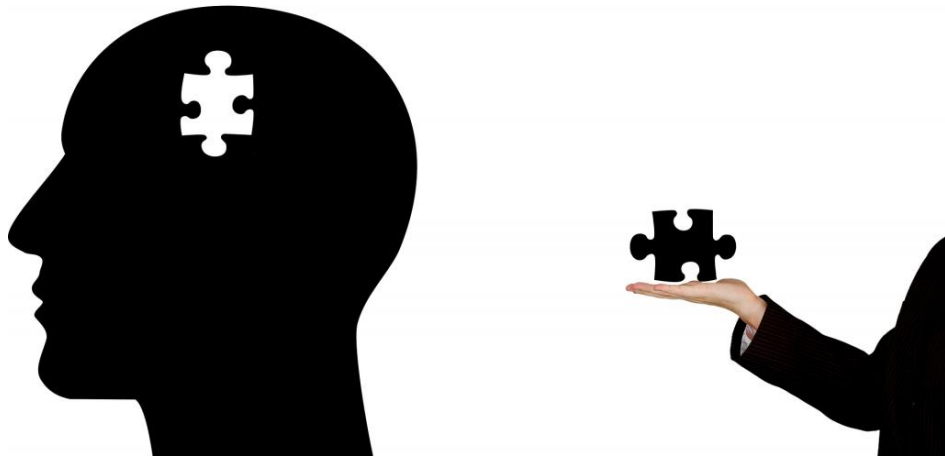
Sårbarheter er forhold som en trusselaktør kan utnytte til å påvirke virksomhetens verdier. Sårbarheter kan være både kjente eller latente. Det kan være feil eller mangler i design, prosedyrer, vedlikehold, trening, opplæring og kommunikasjon, eksempelvis:

- Virksomheten setter ikke av nødvendige ressurser til sikkerhet
- Manglende beredskapsplan for håndtering av sikkerhetshendelser
- Manglende system for avviks- og hendelseshåndtering
- Mangelfull evaluering av sikkerhetstilstanden i virksomheten
- Svak forståelse blant medarbeiderne om hvorfor sikkerhet er viktig for virksomheten
- Manglende kunnskap om hvordan den enkelte kan bidra til god sikkerhet

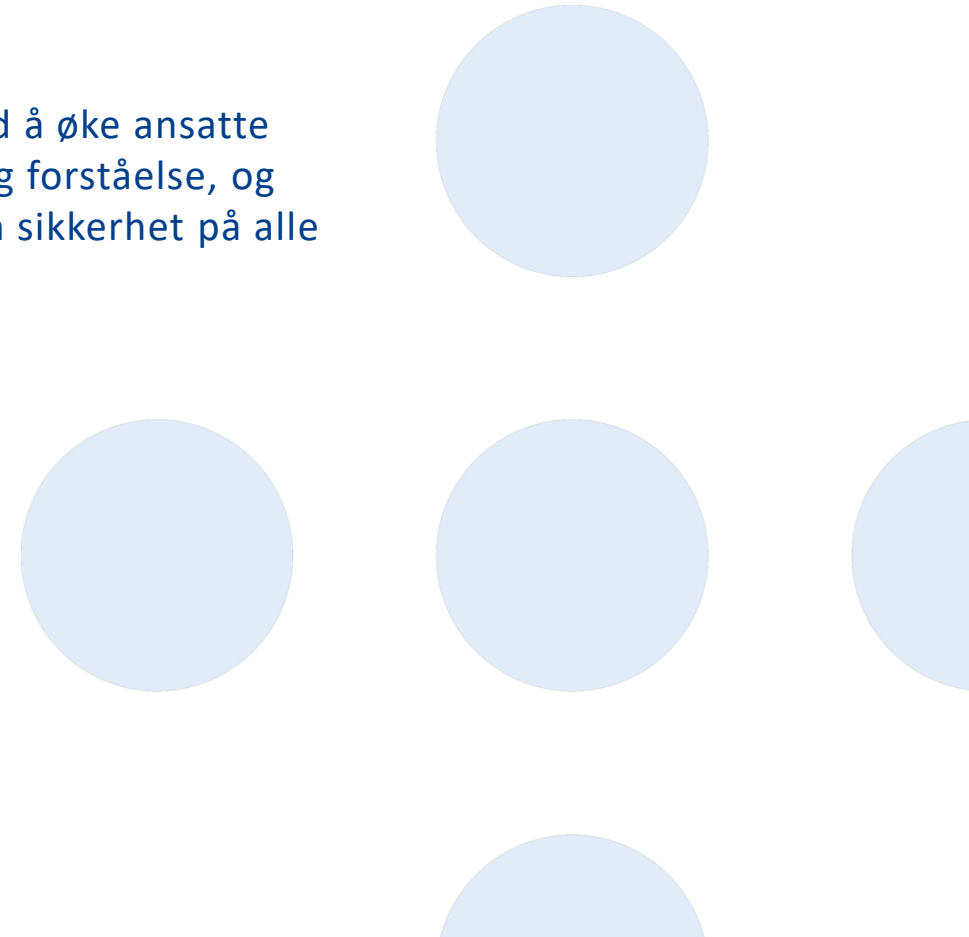

Sikkerhetskultur

Kontinuerlig arbeide med å øke ansatte bevissthet, motivasjon og forståelse, og heve kompetansen innen sikkerhet på alle nivåer i virksomheten.

Sikkerhetskultur

«Å lede arbeidet med sikkerhetskulturutvikling er en lederoppgave. Det er av stor betydning at toppledelsen er involvert og har forståelse for behovet for å bygge en sikkerhetskultur mot dataangrep.»

- Riksrevisjonens undersøkelse av helseforetakenes forebygging av angrep mot sine IKT-systemer

Mennesket – «Det viktigste sikkerhetstiltaket»

NSM anbefaler at virksomheter som er underlagt sikkerhetsloven gjør følgende for alle ansatte:

- Ha god dialog med alle ansatte. Sikre at alle ansatte har tilstrekkelig risiko- og sikkerhetsforståelse i en ny sikkerhetspolitisk situasjon, gjennom for eksempel felles orienteringer/oppdateringer om sikkerhet.
- **Praktiser en god sikkerhetskultur med sikkerhetsbevisst personell som viser årvåkenhet,** bærer ID-kort, påpeker når andre glemmer det, følger besøk, fanger opp besøk på vandring, varsler om irregulære e-poster, og viser varsomhet ved åpning av vedlegg.
- Sikre at alle ansatte forstår viktigheten av å si fra dersom de opplever press, trusler eller annen tilnærming fra personer som kan ha interesser inn mot virksomheten. Alle skal vite hvem i virksomheten de skal kontakte ved slike tilfeller.
- Tilby samtaler til personell som ønsker å snakke om egne potensielle sårbarheter.

Sikkerhetskompetansen hos ansatte må styrkes

Publisert: 18.03.2022

PST vurderer at etterretningstrusselen fra Russland er høyere nå enn før krigen i Ukraina. Norske virksomheter som har tilknytning eller samarbeid med Russland eller Ukraina må derfor forvente at de er relevante mål for russisk etterretning eller påvirkning.

Phishing/smishing/vishing

Vær på vakt mot svindel – logg deg inn

Skatteetaten vil aldri be deg om kredittkortinformasjon, sikkerhetskoder, regninger, kopi av pass, førerkort eller kontonummer via sms eller e-post. Vi sender heller ikke lenker uoppfordret i e-post eller sms. For å være trygg, logg deg alltid inn via [skatteetaten.no](https://www.skatteetaten.no) eller [altinn.no](https://www.altinn.no)

Det skjer dessverre ganske ofte at det sendes ut sms eller e-post fra kilder som utgir seg for å være Skatteetaten, men som er forsøk på svindel.

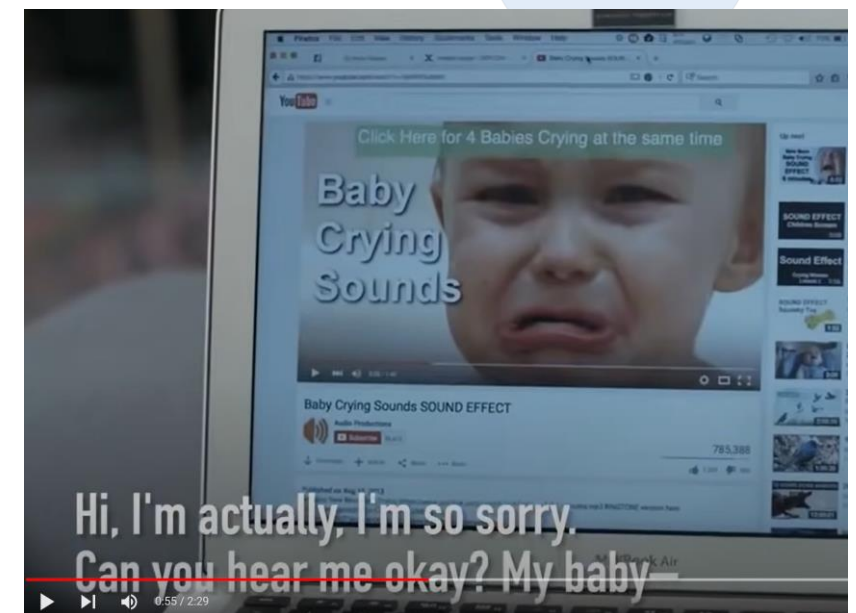
Formålet med de falske e-postene er å lure til seg personsensitiv informasjon og bankopplysninger.

<https://www.skatteetaten.no/om-skatteetaten/sikkerhet/svindel/>

Social manipulating

Social engineering is the term used for a broad range of malicious activities accomplished through human interactions. It uses **psychological manipulation** to trick users into making security mistakes or giving away sensitive information.

<https://www.youtube.com/watch?v=lc7scxvKQOo>

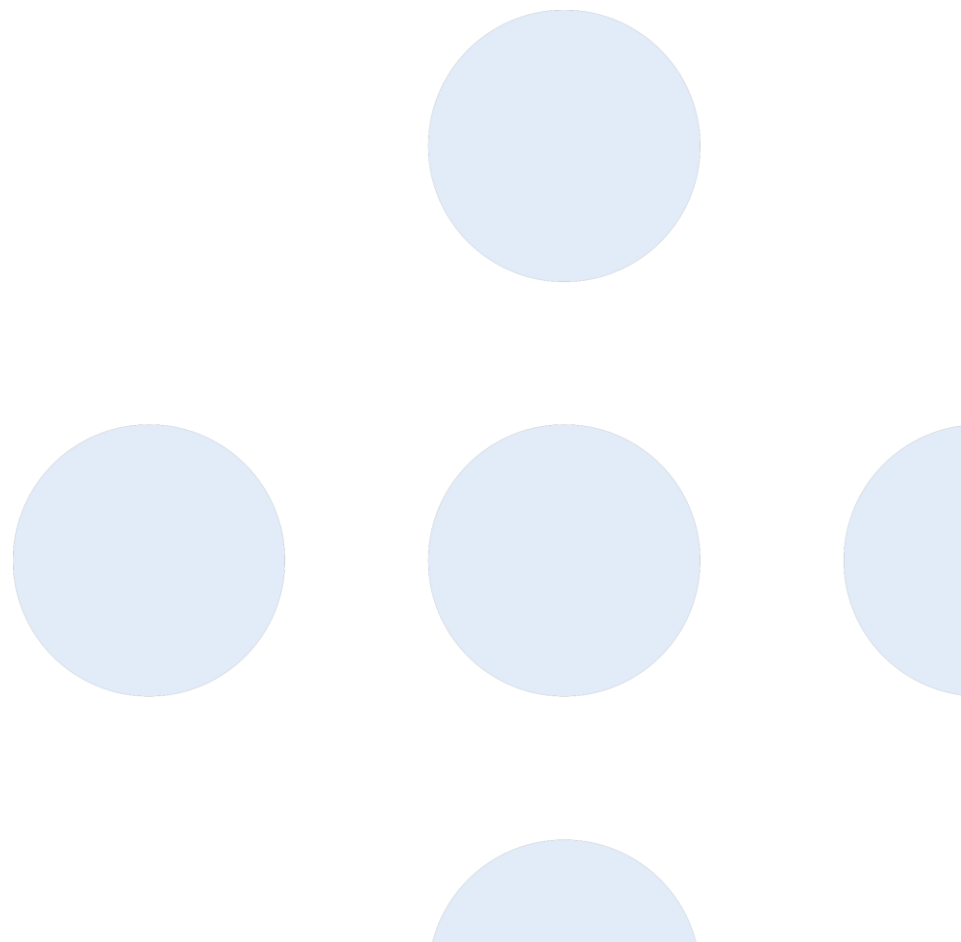
Vær bevisst i den digitale verden!

Så fint at du
tenker før du
klikker!

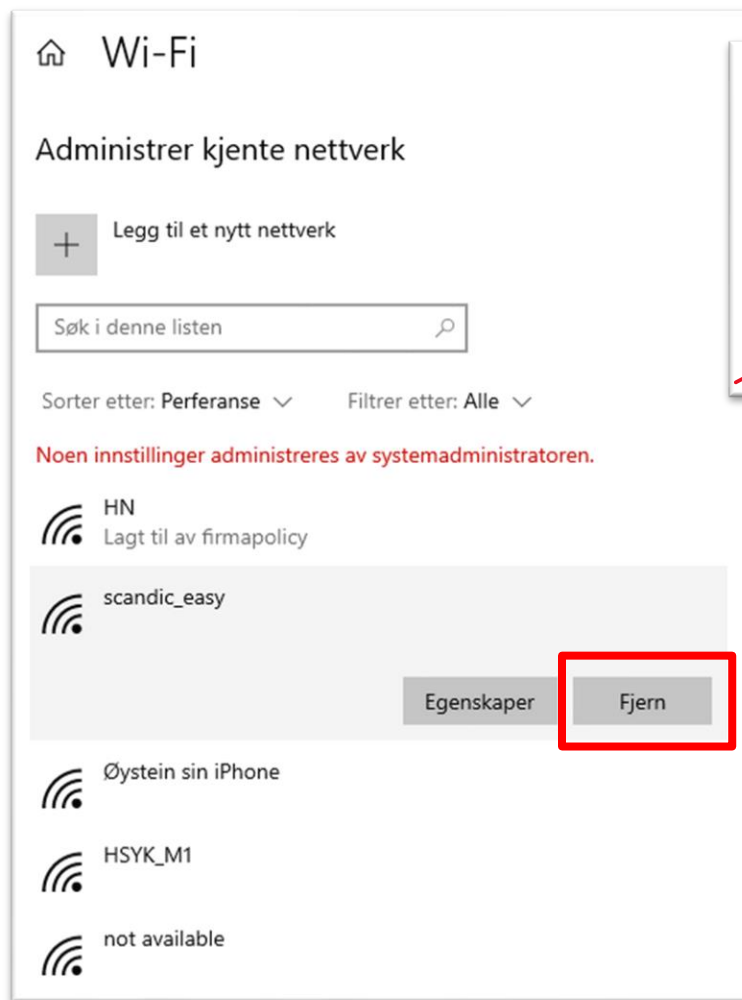
 STOPP TENK KLIKK

Stopp og tenk

Wifi

Wi-Fi

Administrer kjente nettverk

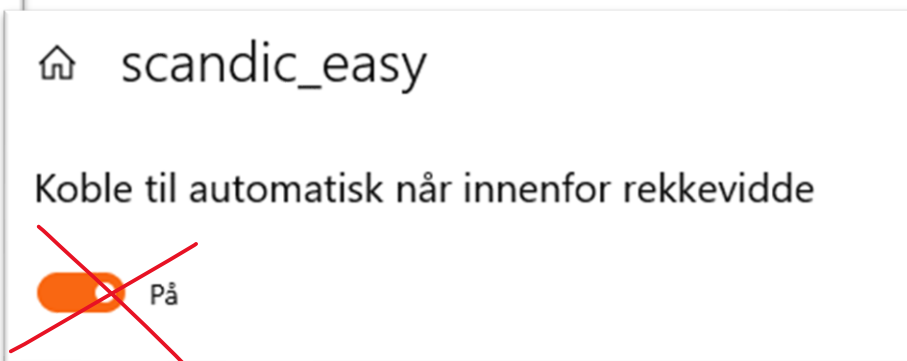
+ Legg til et nytt nettverk

Søk i denne listen

Sorter etter: Perferanse ▾   Filtrer etter: Alle ▾

Noen innstillinger administreres av systemadministratoren.

- HN
Lagt til av firmapolicy
- scandic_easy
Egenskaper   **Fjern**
- Øystein sin iPhone
- HSYK_M1
- not available

scandic_easy

Koble til automatisk når innenfor rekkevidde

På

7. Foretrekk 4G fremfor tredjeparts Wi-Fi

Unngå generelt bruk av Wi-Fi som ikke krever et passord for tilkobling, og benytt kun kjente Wi-Fi-nettverk. Unngå bruk av offentlige, gratis Wi-Fi på for eksempel på hoteller, caféer og flyplasser, og på konferanser. Bruk heller din telefon til internett-delning (4G mobildata).

Passord

Du bruker ikke samme børste overalt,
hvorfor bruke samme passord?

Passord

Number of Characters	Numbers Only	Lowercase Letters	Upper and Lowercase Letters	Numbers, Upper and Lowercase Letters	Numbers, Upper and Lowercase Letters, Symbols
4	Instantly	Instantly	Instantly	Instantly	Instantly
5	Instantly	Instantly	Instantly	Instantly	Instantly
6	Instantly	Instantly	Instantly	Instantly	Instantly
7	Instantly	Instantly	2 secs	7 secs	31 secs
8	Instantly	Instantly	2 mins	7 mins	39 mins
9	Instantly	10 secs	1 hour	7 hours	2 days
10	Instantly	4 mins	3 days	3 weeks	5 months
11	Instantly	2 hours	5 months	3 years	34 years
12	2 secs	2 days	24 years	200 years	3k years
13	19 secs	2 months	1k years	12k years	202k years
14	3 mins	4 years	64k years	750k years	16m years
15	32 mins	100 years	3m years	46m years	1bn years
16	5 hours	3k years	173m years	3bn years	92bn years
17	2 days	69k years	9bn years	179bn years	7tn years
18	3 weeks	2m years	467bn years	11tn years	438tn years

**TIME IT TAKES
A HACKER TO
BRUTE FORCE
YOUR
PASSWORD
IN 2022**

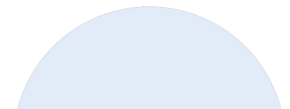
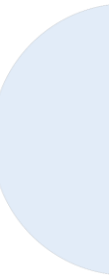
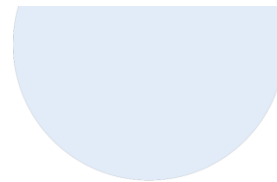
› Learn about our methodology at hivesystems.io/password

Oppdatering

Statsministeren: Folk må oppdatere datamaskinene sine

Statsminister Erna Solberg avviser kritikk for manglende satsing på cybersikkerhet. Dataangrepet før helgen kunne ikke ha vært forhindret av politiet, mener hun.

Spørsmål
